

Miloš Jovanović 26/04/2017

Ako pobedi homofobija

Foto: Predrag Trokić

Epilog slučaja „Obrazovnog paketa za učenje o temi seksualnog nasilja nad decom za osnovne i srednje škole u Srbiji“ je bilo njegovo povlačenje od strane ministarstva prosvete. To se desilo nakon što je ministarstvo distribuiralo pomenuti paket lokalnim školskim upravama i to kao materijal koji je izrađen u periodu mart-novembar 2016. godine u direktnoj saradnji Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije i Incest trauma centra iz Beograda. Izradi Obrazovnih paketa su prethodile „Nacionalna studija o seksualnom nasilju nad decom u Srbiji“ i „Strategija u obrazovanju za sprečavanje seksualnog zlostavljanja dece“, obe predstavljene javnosti u skupštini Srbije tokom jeseni 2015 (više detalja o tome u [saopštenju](#) Incest trauma centra od 20. aprila).

Ministar Mladen Šarčević je izjavio da u Obrazovnom paketu „ima i poglavlja nastavnog materijala koja nisu u skladu sa našom tradicijom i kulturom“. Pri tome je gotovo sigurno mislio na one delove paketa u kojima se pominje istopolna naklonost.

U polemici koja je prethodnih nedelja vođena u javnosti, kritičari Obrazovnih paketa su, pored ostalog, bili posebno dirnuti upravo mestima gde se pominje netradicionalna seksualna orijentacija. Tako je jedan od polemičara svoj [prilog](#) raspravi naslovio: „Školski priručnik za promociju homoseksualizma“.

Najpre, termin „homoseksualizam“ je problematičan, jer se u ovom slučaju ne radi o doktrini, pokretu ili umetničkom pravcu, već o jednom varijetetu seksualnosti, pa bi stoga bilo na mestu upotrebiti reč „homoseksualnost“. Da je ispravno „homoseksualizam“, govorili bismo o „homoseksualistima“, ne homoseksualcima, kao na primer u slučajevima: socijalizam – socijalisti, impresionizam – impresionisti...

Drugo, sigurno važnije je to da se svako pominjanje homoseksualnosti (posebno muške, ali i ženske) van konteksta patologizacije, kriminalizacije ili moralističke osude smatra njenom promocijom. Zbog toga o tome navodno ne bi trebalo govoriti, posebno ne pred decom.

Iako se kaže da „nije srpski ćutati“, ostati nem pred neheteroseksualnošću je izgleda deo srpske tradicije. Brisanje seksualne „drugosti“ se tako ogleda u anegdoti vezanoj za pisanje krivičnog zakona za nezavisnu Srbiju, u kojoj se kaže da su tom prilikom savetnici upitali Kneza Miloša da li da među krivična dela uvrste mušku homoseksualnost, na šta je ovaj odgovorio: „Bože sačuvaj, pa da pomisle da toga i kod nas ima!“ (Dejan Nebriđić – *Buntovnik s razlogom*, 2009). Slična je izjava „najpoznatije monahinje Srpske pravoslavne crkve“ – Mati Makarije iz 2011. godine, u kojoj ona uvereno kaže da „SPC ima načina da se obračuna sa ovom pojavom (homoseksualnošću – M. J.) ukoliko bi bilo takvih slučajeva među sveštenstvom i monaštvom, ali takvih primera kod nas nema“, i dodaje da oni možda postoje u drugim konfesijama. Onima sa bezbožnog zapada, svakako. U eparhiji zborničko-tuzlanskoj, ili bilo kojoj drugoj, nikako.

Ideja da homoseksualno ponašanje (kao nešto loše) dolazi „spolja“ i kontaminira inače neporočnu etničku ili konfesionalnu grupu, nije nova niti je autentični proizvod srpske tradicije. U starom Rimu su za to upotrebljavali sintagmu „grčki običaj/način“ (*mos Graeciae* ili *mos Graecorum*), a u Grčkoj homoseksualnost i danas zovu „otomanskim načinom“ (*Othomaniko*), što ukazuje na njeno identifikovanje sa arhi-neprijateljima. Slično je bilo i u Srbiji, o čemu svedoče neke od *Mrsnih priča* („Turski običaj“, „Kraljević Marko bez leka“...). U Francuskoj se homoseksualnost, u zavisnosti od toga sa kim se u datom periodu bilo u „zavadi“, zvala „italijanskim“, „engleskim“ ili „nemačkim porokom“ (*le vice italien, le vice anglais, le vice allemand*), odnosno „orijentalnim/arapskim/istočnjačkim običajima“ (*les mœurs orientales, les mœurs arabes* ili *les mœurs levantins*).

U Švajcarskoj su homoseksualnu praksu označavali glagolom *florenzen* i tako posebnu reputaciju pripisali renesansnoj Firenci. Martin Luter je homoseksualni odnos nazivao „italijanskim brakom“, aludirajući na to da je „gnusna“ praksa u Nemačku došla iz italijanskih (katoličkih, „pokvarenih“) kartuzijanskih manastira. Albanci su pederastiju nazivali *madžüpi*, od *madžüp* – „ciganin“, implicirajući da ju je „doneo“ lutajući narod. Predsednik Ugande Joveri Museveni je 2012. izjavio: „Pre nego što smo došli u dodir sa Evropljanima, imali smo samo nekoliko homoseksualaca“ (Wayne R. Dynes – *The Homophobic Mind*, 2014).

Ovakvo odbacivanje i „brisanje“ je zapravo najgori vid diskriminacije, gde se određenoj grupi negira sâmo postojanje. Iz toga mogu da slede zastrašujuće stvari, poput skorašnjih događaja u Čečeniji. Ruska *Novaja gazeta* piše da je početkom aprila vlast pokrenula akciju „čišćenja“ u kojoj je privedeno više od sto ljudi, od kojih su trojica ubijeni na osnovu sumnje da su homoseksualci. Alvi Karimov, portparol predsednika Ramzana Kadirova, izjavio je za *Interfaks* da su ove vesti „apsolutno lažne“, jer u Čečeniji nema gejeva: „Ne možete da zatvarate i gonite ljude koji jednostavno ne postoje u našoj Republici“. Karimov je dodao: „Da takvih ljudi ima u Čečeniji, organi reda protiv njih ne bi morali ništa da preduzimaju, jer bi ih njihovi rođaci poslali na put bez povratka“.

Članica Saveta za razvoj civilnog društva i ljudskih prava, Keda Saratova, izjavila je da nema nikakve informacije o hapšenjima i ubistvima homoseksualaca, ali da ih, i da ih je dobila, ne bi razmatrala. Po njenom mišljenju: „Ako bi takvu osobu ubili njeni rođaci, oni to ne bi objavili, a oni koji sprovode zakon bi na to reagovali sa razumevanjem“. Saratova je za jednu rusku radio stanicu rekla: „U čečenskom društvu svaka osoba koja poštuje našu tradiciju i kulturu bi uhvatila ovu vrstu osobe (homoseksualca – M. J.) bez pomoći vlasti i uradila sve što je potrebno da se osigura da takva vrsta osobe ne postoji u našem društvu“.

Morbidna instrumentalizacija tradicije i kulture kakva je na delu u Čečeniji verovatno ne bi naišla na podršku kritičara Obrazovnih paketa, zastrašenih „LGBT inkluzijom“ i „podstrekivanjem dece na homoseksualne odnose“ (zanimljivo je da se nisu oglašavali povodom slučajeva vladike Pahomija i bivšeg vladike Kačavende). Oni bi, čini se, bili zadovoljniji zabranom homoseksualnih odnosa, LGBT ekskluzijom i ćutanjem o tome. Ostaje nam da se nadamo da će u Srbiji jednom biti mesta i za drugačija tumačenja i vrednovanja tradicije i kulture – humanija, tolerantnija i manje sklona žigosanju „nepodobnih“.

Autor je docent na Departmanu za sociologiju Filozofskog fakulteta u Nišu i pisac [knjige](#) „Identitet, religioznost, seksualnost. Problem identiteta religioznih LGBT osoba u Srbiji“.

Peščanik.net, 26.04.2017.

Srodni linkovi:

[Adriana Zaharijević – „Normalna seksualnost“](#)

[Nada Sekulić: Iza „malih vrata“ – Ko to tamo truje decu?](#)

[Mijat Lakićević – Kad naučnici marširaju](#)

[TEMA – PARADA PONOSA +](#)

[TEMA – RAZGOVOR O OBRAZOVANJU](#)